

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Кікалішвілі Марії Вікторівни «Теоретико-прикладні засади формування та реалізації стратегії й тактики протидії корупційній злочинності», подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право

Актуальність теми дослідження. Вивчення поданих Кікалішвілі М.В. матеріалів дисертації та автореферату, а також ознайомлення з її публікаціями, дає підстави стверджувати, що авторкою було проведено достатній науково-правовий аналіз теми, актуальної як у теоретичному, так і у практичному плані, сформульовано висновки і пропозиції, що мають інноваційний характер.

Оцінюючи дисертацію в цілому, можна констатувати, що авторка досягла поставлених перед собою цілей, роботу виконала на належному науковому та методологічному рівні. Такий загальний висновок підтверджується за основними критеріями, за якими оцінюються такі наукові роботи.

Обрана тема відповідає спеціальності наукового пошуку та визначається, перш за все, тим, що корупція є однією з найгостріших проблем українського суспільства, що становить реальну загрозу для національної безпеки та державності України, її політичного, соціального та економічного розвитку, утвердження і забезпечення принципів демократії та верховенства права. Україну з року в рік відносять до найбільш корумпованих держав світу. Більшість громадян України переконані у значній корумпованості вітчизняної публічної влади, а до самої корупції ставляться дуже толерантно. За результатами періодичних оцінювань групи держав проти корупції GRECO, Організації економічного співробітництва і розвитку, Європейської Комісії констатовано неповне виконання міжнародних зобов'язань, взятих Україною в антикорупційній сфері.

Процес протидії корупції в Україні супроводжується постійною зміною антикорупційного законодавства, неузгодженістю дій між антикорупційними та іншими правоохоронними органами, безсистемністю участі в антикорупційній діяльності інститутів громадянського суспільства, Недосконалість

організаційного і функціонального компонентів державного механізму протидії корупції, незавершеність антикорупційної реформи негативно впливають на результати протидії корупції. Системні корупціонери вміло пристосовуються до законодавчих новел та нових антикорупційних органів, зарубіжні донори і партнери звітують про незмінні труднощі в запровадженні прозорого і чесного урядування, а українське суспільство вже починає сприймати боротьбу з корупцією як перманентний процес, що не призначений для досягнення відчутних результатів. Тож антикорупційна проблематика продовжує гостро стояти на порядку денному розвитку України, гарантування її національної безпеки, інтеграції нашої країни в європейські та євроатлантичні структури. Все це зумовлює нагальну потребу ефективно розв'язувати теоретичні та прикладні проблеми протидії корупції в Україні. Все це зумовлює нагальну потребу ефективно розв'язувати теоретичні та прикладні проблеми протидії корупції в Україні.

Треба зазначити, що актуальність обраної теми безпосередньо пов'язана із її новизною. Незважаючи на те, що питанням протидії корупції присвячені численні праці вітчизняних та зарубіжних вчених, існує низка прогалин, відкритих та дискусійних питань, пов'язаних із сучасним дослідженням проблеми кримінологічних засад протидії корупції в Україні з розробленням пропозицій і рекомендацій, спрямованих на удосконалення законодавства та відповідної правозастосовної практики.

Актуальність теми рецензованого дисертаційного дослідження підкреслюється також тим, що виконана відповідно до: положень р. 4 Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12.01.2015 року № 5/2015; р. 4 Національної стратегії у сфері прав людини; р. 7 Координаційного плану наукових досліджень з проблем кримінології на 2017 р., затвердженого на засіданні Координаційного бюро з проблем кримінології НАПрН України 24.03.2017 року; плану проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт Університету митної служби та фінансів на 2020 рік.

Наведене вище дозволяє стверджувати про безсумнівну актуальність, необхідність і своєчасність дисертаційного дослідження М.В. Кікалішвілі.

Зв'язок дисертаційного дослідження з програмами, темами і планами, затвердженими на загальнодержавному і відомчому рівнях, безумовно, сприяє забезпеченню значимості даного дисертаційного дослідження.

Мета і задачі дослідження сформульовані належним чином, відповідно до теми дослідження.

Уявляється, що у дисертації належним чином визначені об'єкт і предмет дослідження.

Методи дисертаційного дослідження, вибрані і застосовані авторкою, відповідають предмету дослідження.

Емпірична база дослідження забезпечується різними репрезентативними даними.

Зазначене вище забезпечує належний ступінь обґрунтованості висновків і пропозицій, сформульованих у результаті дисертаційного дослідження, та їх достовірність.

Як видно із матеріалів, що містяться у додатках, результати дисертаційного дослідження отримали належну апробацію, що також засвідчує визнання їх значущості для практики.

Структура роботи відповідає темі дисертаційного дослідження, його меті і задачам.

Публікації. Основні положення та результати дисертації викладено в 1 одноособовій монографії, 20 наукових статтях, із них 16 опубліковано у виданнях, що визнані як фахові з юридичних наук, 4 статті – у зарубіжних наукових періодичних виданнях за профілем дисертації, а також у 14 тезах доповідей на науково-практичних конференціях різного рівня.

Оцінюючи основні положення дисертації, слід зазначити наступне.

Всі розділи та підрозділи дисертації складають взаємопов'язану логічну систему. У висновках, дисертантка надає свої пропозиції, які, як вже

підкреслювалось, обґрунтовані і безпосередньо витікають із змісту роботи. В цілому, слід підтримати основні положення дисертації, що виносяться на захист.

Як позитивну рису слід відзначити ту обставину, що висновки після кожного із розділів роботи сформульовані авторкою досить чітко та відображають головні положення дослідження. Загалом можна зробити висновок, що структура дисертації М.В. Кікалішвілі повністю відповідає логіці наукового пошуку та дозволила авторці послідовно зупинитися на основних проблемних питаннях протидії цьому негативному явищу.

Викладені у вступі та розділах основної частини дисертації положення, які стосуються постановки проблеми в цілому, окремих її аспектів, переконують у тому, що відповідні питання є теоретично і практично важливими, перспективними для наукового дослідження.

Оцінюючи дисертаційне дослідження в цілому, можна зробити висновок, що воно розвиває і поглиблює сучасні концептуальні уявлення про теорію протидії корупції в Україні та світі.

Автореферат відображає основний зміст дисертації.

Текст дисертації викладено логічно, зрозумілою мовою.

У той же час, слід визначити **низку зауважень** щодо даного дисертаційного дослідження, які можуть стати предметом для наукової дискусії під час захисту. Зокрема:

1. Дисертантка у вступі дисертації вказує на певну емпіричну базу. Разом з тим, вказівка на структуру роботи в авторефераті дисертації обмежується додатками з переліком опублікованих праць та декілька таблиць і графіків щодо вивчення даних з проблеми протидії корупції. У тексті самої дисертації зустрічається широке використання різних результатів вивчення емпіричної бази.

На мою думку, узагальненні результати вивчення емпіричної бази повинні міститися у додатках до дисертації, що значно підвищило б рівень репрезентативності проведеного дослідження. Сюди ж слід віднести й

відповідні анкети та узагальнені дані (аналітичні довідки).

2. Відзначаючи особливу практичну направленість результатів проведеного М.В. Кікалішвілі дослідження, виникає питання про відсутність даних про їх впровадження у практику діяльності правоохоронних органів та законотворчий процес, в науку чи освітній процес. На мою думку, необхідно було показати практичну цінність одержаних результатів, оскільки ця робота має вагоме не тільки теоретичне значення (треба було подати відомості про наукове використання результатів досліджень або рекомендації щодо їх використання), а й прикладне значення – відсутні відомості про практичне застосування отриманих результатів або рекомендації щодо їх використання. Відзначаючи практичну цінність отриманих результатів, доцільно подати короткі відомості про впровадження результатів досліджень із зазначенням назв організацій, у яких здійснена їх реалізація.

3. Більш чіткого формулювання потребує твердження авторки, винесене у елементи наукової новизни, у якому зазначається, що дисертанткою «удосконалено ... практичні підходи до удосконалення стратегії й тактики протидії корупційній злочинності, запропоновані дієві шляхи подолання корупційної кризи». В той же час, зі змісту дисертації важко зрозуміти, у чому ж полягає згадане вище удосконалення? Що ж саме нового привнесено авторкою у згадане вище питання?

Зазначені вище зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження, вони мають сприяти науковій дискусії під час публічного захисту дисертації, як це і передбачено вимогами до процедури захисту дисертації.

Загальний висновок:

Дисертація **Кікалішвілі Марії Вікторівни «Теоретико-прикладні засади формування та реалізації стратегії й тактики протидії корупційній злочинності»** є самостійним, завершеним науковим дослідженням, яке містить наукові положення та науково обґрунтовані результати, що розв'язують важливу науково-прикладну проблему і щодо яких здобувачка є суб'єктом

авторського права, а саме: воно дозволило дисертантці отримати результати, які є суттєвим внеском у теорію протидії корупції.

Виходячи з викладеного, на основі вивчення дисертації та наукових праць, опублікованих по темі дисертації, слід зробити висновок, що рецензована дисертація відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її авторка заслуговує на основі публічного захисту на присудження їй наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія, кримінально виконавче право.

**Заступник начальника відділу ДОП
УПД ГУНП в Київській області
підполковник поліції,
доктор юридичних наук, доцент**

Андрій КОВАЛЕНКО

*Лідією Коваленко А.В.
Засвідчує*

